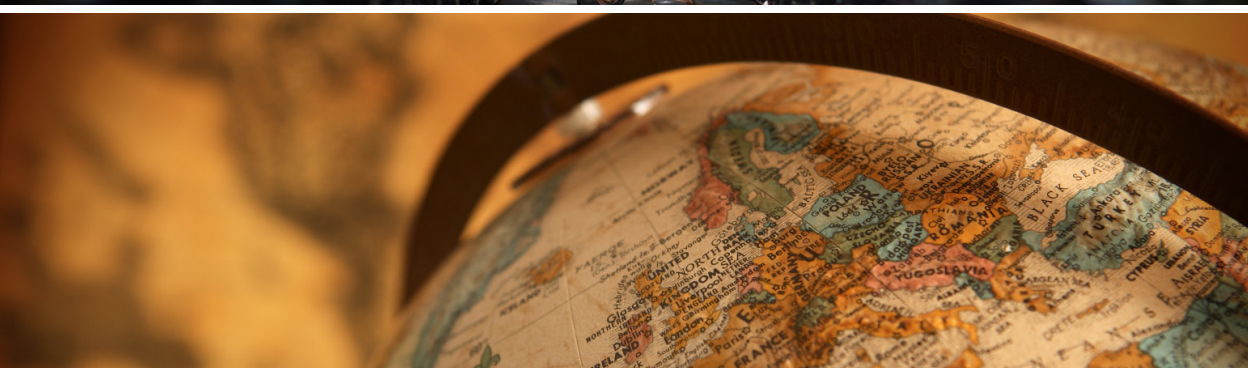

TAVASZI SZÉL 2015 / SPRING WIND 2015

Konferenciakötet

Doktoranduszok Országos Szövetsége
Association of Hungarian PhD and DLA Candidates

I.

TAVASZI SZÉL SPRING WIND

Szerkesztette:
Keresztes Gábor

Líceum Kiadó, Eger és
Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest
2015

Tavaszi Szél – Spring Wind 2015

I. kötet

Lektorálták:

Prof. Dr. Bándi Gyula	Dr. Kovács János
Dr. Barzó Tímea	Prof. Dr. Kovács András
Dr. Bejczy Alexa Ph.D.	Dr. Lapsánszky András
Boromisza Zsombor Ph.D.	Dr. Madai Sándor
Boros Lajos	Majdáné Dr. Mohos Mária Ph.D.
Dr. Cservák Csaba	Prof. Dr. Mészáros Rezső
Dr. habil. Elek Balázs Ph.D.	Dr. Molnár Judit
Dr. Filó Mihály	Dr. Péterfalvi Attila
Dr. Finszter Géza DSc	Dr. Rakonczás Nándor
Prof. Dr. Fodor László	Dr. Rudnóy Szabolcs
Dr. Görög Márta	Dr. Rusvai Miklós
Dr. György Nádás Ph.D.	Szabó Anita Ph.D.
Dr. habil. Hack Péter Ph.D.	Prof. Dr. Szabó Béla
Dr. Illyés Zsuzsanna	Dr. habil. Szemesi Sándor
Dr. Jacsó Judit	Dr. Szmodis Jenő
Dr. Jónás-Berki Mónika	Dr. Szomora Zsolt
Dr. Juhász Ákos	Dr. Tanács Eszter
Juhász József	Dr. Vidéki Imre
Dr. habil. Viktor Jurkovich Ph.D.	Prof. Dr. Vókó György DSc
Dr. Kocsis László	

ISBN 978-615-5250-03-3

DOI: 10.17048/TSZ.2015.1

A kiadásért felelős
az Eszterházy Károly Főiskola rektora
Megjelent az EKF Líceum Kiadó
és a Doktoranduszok Országos Szövetsége közös gondozásában
Kiadóvezető: Grebely Gergely
Nyomdai előkészítés, borítóterv: M+H 2002 Bt.

Megjelent: 2015-ben

Minden jog fenntartva. A kiadvány szerzői jogvédelem alatt áll. A kiadványt, illetve annak részleteit másolni, reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni bármilyen formában vagy eszközzel – elektronikus vagy más módon – a kiadó és a szerzők előzetes írásbeli engedélye nélkül tilos.

TAVASZI SZÉL SPRING WIND

I. kötet

Agrártudomány
Állam- és jogtudomány
Biológiatudomány
Fizikatudomány
Földtudomány
Had- és rendészettudomány

TARTALOMJEGYZÉK

Lectori salutem!	11
------------------------	----

AGRÁRTUDOMÁNYI SEKCIÓ

A szőlő korai tőkeelhalásáért felelős kórokozók azonosítása	17
<i>Csikós Anett, Váczy Kálmán Zoltán</i>	
The losses due to displaced abomasum on a large-scale Hungarian dairy farm – a case study	23
<i>István Fodor, András Biczó, Balázs Matyovszky, László Ózsvári</i>	
Növénykondicionáló készítmények Hatása a paradicsom vegetatív és generatív tulajdonságaira	33
<i>Horváth Dóra Elvira, Sárdi Katalin</i>	
Biokészítmények alkalmazása és felhasználásuk aktuális kérdései	43
<i>Dr. Jakab Anita</i>	
Kockaházak szerepe a falusi utcaképben Szentmártonkóta példáján.	57
<i>Kató Eszter</i>	
Közúthálózati fejlesztések táji hatásai és kezelésük a tervezői gyakorlatban .	75
<i>Mészáros Szilvia</i>	
A magyarországi pinceszövetkezetek elemzése a természetstechnológia és a területi elhelyezkedés tükrében	95
<i>Szabó Péter</i>	
Kapilláris elektroforézis – egyszerű konformációs DNS polimorfizmus (CE-SSCP) módszer alkalmazása a házigalamb (<i>Columba livia domestica</i>) DNS mintázatának meghatározásához	105
<i>Tisza Ákos, Simon Ádám, Csikós Ádám, Jávor András, Gulyás Gabriella, Czeglédi Levente</i>	
Marketing szerepe a borok világában.	117
<i>Törökné Kiss Klára Ágnes</i>	

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI SEKCIÓ

Salary and grievance arbitration in the CBA of the National Hockey League	129
<i>Aron Péter Balogh</i>	
A költségvetési csalás, mint „új” tényállás értékelése	143
<i>Belinszky Adrienn</i>	
Emberiméltóság-koncepciók az EJEB bioetikával kapcsolatos gyakorlatában	153
<i>Buzás Péter</i>	
A migrációhoz kapcsolódó biztonsági ellenőrzések jogszabályi lehetőségei Magyarországon	165
<i>Csege Gyula</i>	
A terhelti vallomás egyes büntető eljárásjogi és kriminalisztikai kérdései ...	173
<i>Háger Tamás</i>	
Tolmács útján történő kihallgatás kockázatai a büntetőeljárásban.	179
<i>Dr. Hati Csilla</i>	
Az erőszak és a jog kapcsolata	187
<i>Dr. Hegedős Soma</i>	
The Hindrances and solutions in the Mutual Cooperation in Criminal Matters in China: the Perspective of the Criminal Sanction System	201
<i>Huang Gui</i>	
Paternalizmus a bioetikában – az orvos szerepe az egyéni döntéshozatalban .	217
<i>Dr. Kémeri Zsófia Eszter</i>	
A devizahitelek és az érvénytelenség.	229
<i>dr. Kriston Edit</i>	
A vízhez való alkotmányos jogunk (természetes. természetes?)	243
<i>dr. Liptai Noémi</i>	
Assault against public officials with a deadly weapon – changing tendencies.	257
<i>dr. Miskovics Mariann</i>	

A közjegyzői nemperes eljárások történeti fejlődése napjainkig a pp. kodifikáció tükrében	269
<i>Dr. Molnár Tamás</i>	
A zaklatás bűncselekményi tényállásainak jogalkalmazási nehézségei – különös tekintettel a háborgató zaklatás jogértelmezési kérdéseire	277
<i>Monori Zsuzsanna Éva</i>	
A Magyar Közút Nonprofit Zrt., mint az országos közutak kezelőjének helye a közigazgatás szervezetrendszerében	293
<i>dr. Németh Tamás</i>	
Az államfők nemzetközi jogállására vonatkozó szabályozás fejlődése	301
<i>Dr. Papp Nikolett</i>	
Az alkotmánybíróság, mint hatalmi ág a 21. században	309
<i>dr. Rimaszécsi János</i>	
Gyermekvesztés egykor és ma – kultúrtörténeti – jogtörténeti megközelítés, a hatályos szabályozás áttekintése, privilegizálás pro és kontra	315
<i>dr. Rottler Violetta</i>	
Alaptalan gazdagodás és kártérítés – gondolatok a szerzői jogi jogsértés jogkövetkezményeiről	329
<i>Sápi Edit</i>	
Az informatikai bűncselekmények elleni fellépés az Egyesült Királyságban	339
<i>Sorbán Kinga</i>	
Jegyzetek a „legfiatalabb” ókori jogforrásokhoz	357
<i>dr. Szabó Erzsébet</i>	
A büntető igazságszolgáltatás „hivatásos” alanyainál felbukkanó előítéletesség mérhetőségének módszertani kérdései	365
<i>dr. Szabó Patrik</i>	
Miként tekinthet(ne) a robotokra a magánjog?	373
<i>dr. Szalma Borbála</i>	
Környezet és verseny	387
<i>Szamek Gabriella</i>	

Az Európai Unió büntetőjogi hatáskörei a Lisszaboni Szerződés után	405
<i>dr. Udvarhelyi Bence</i>	
Preimplantációs diagnosztika – a jogász szemével	417
<i>dr. Zelena Viktória</i>	

BIOLÓGIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

Szikes talajok bennszülött arbuszkuláris mikorrhiza gomba közösségének vizsgálatai	433
<i>Kovács Ramóna, Parádi István, Szili-Kovács Tibor, Füzy Anna, Takács Tünde</i>	
Az S-metilmethionin-szalicilát fiziológiai és stresszvédő hatásának vizsgálata . . .	455
<i>Oláh Csilla</i>	

FIZIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

Van új a nap alatt: klasszikus változócsillagok az űrtávcsovek korában	475
<i>Molnár László</i>	

FÖLDTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

Közösségi kertek helyi társadalomra gyakorolt hatásai a szegedi közösségi kert példáján	485
<i>Bende Csaba, Nagy Gyula</i>	
A klaszter-alapú gazdaságfejlesztés eredményei a Dél-alföldi régióban	501
<i>Berkecz-Kovács Livia</i>	
Második generációs QR-kódok alkalmazása a turisztikai térhasználat alakításában – nyugat-balatoni kerékpárTúra-útvonalak példáján	511
<i>Horváth Zoltán MSc, Papp Júlia</i>	
Egy magyar innováció sikere a dualizmus korában: a hengerszék	521
<i>Kápolnai Zsombor</i>	
Menekültügyi helyzetkép Magyarországon és társadalmi megítélése a szerb–magyar határtérségben	533
<i>Kriská Olivér, Nagy Gyula</i>	

A tihanyi levendula múltja és jelene.553
Nezdei Csilla

A városi fás vegetáció humán bioklimatológiai jelentősége
– gyakori szegeedi fafajok árnyékhatásának vizsgálata.571
Takács Ágnes, Kántor Noémi, Gulyás Ágnes, Kiss Márton

HAD- ÉS RENÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

Civil-katonai kapcsolatok a titói Jugoszláviában (1945–1991)591
Harangozó Dániel

A felderítés és a bizonyítás kriminalisztikai megközelítésből. 607
Dr. Nyitrai Endre

A bioterrorizmus élelmiszerláncot fenyegető veszélyei625
Szendrő Éva

MENEKÜLTÜGYI HELYZETKÉP MAGYARORSZÁGON ÉS TÁRSADALMI MEGÍTÉLÉSE A SZERB–MAGYAR HATÁRTÉRSÉGBEN

Kriska Olivér

*Szegedi Tudományegyetem, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék,
Földrajz BSc hallgató*

Nagy Gyula

*Szegedi Tudományegyetem, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék,
egyetemi tanársegéd*

Absztrakt

Magyarország az Európai Unióhoz történő csatlakozása után földrajzi elhelyezkedéséből adódóan kiemelt szakpolitikai helyzetbe került a menekültügyet illetően. Valamint schengeni külső határ lévén még nagyobb felelősség nehezedik rá az illegális határátlépés hatékony kezelésében is. Különösen nagy kihívást jelent, hogy az országba érkező menekültek koncentráltan (több mint 84%) éppen egy külső határ, Szerbia felől érkeznek hozzánk, és több mint 90%-uk szabálytalanul próbál bejutni az EU-ba.

Mint minden folyamatnak, a globális-regionális léptékű menekült migrációknak is megvan a sajátos lokális szintű kivetülése. Felmerül a kérdés, hogy a határ közelében élő emberek mit érzékelnek ezekből a folyamatokból. Hogyan viszonyulnak a menekültekhez és az illegális határátlépőkhöz.

A kutatás során a helyi társadalom általános véleményét, a menekültellenesség, és az előítélet megjelenését vizsgáltam. Mórahalmon és Röszkén a határ „innenső” oldalán, és Horgoson a határ „túlsó” oldalán.

A lakosság véleményének megismerésére kérdőíves kutatást végeztünk, mely során egy 46 kérdést tartalmazó önkitöltős kérdőívet használtunk, ezt egészítettük ki internet alapú kérdőívekkel. A mintaterület magyarországi településein minden harmadik házat vontuk be a kutatásba, amennyiben visszautasították a válaszadást, akkor a mellette lévő ház következett. Horgos esetében a helyi általános iskolában osztottunk szét a kérdőíveket, melyet a gyerekek szülei otthon töltöttek ki. Ennek eredményeként 203 kérdőív született a mintaterületről, és 314 online kérdőív, amely a mintaterületen kívülről érkezett. A kérdőívezés 2014 augusztusában és szeptemberében zajlott. A tanulmányban összesen 517 db kérdőívet elemeztünk ki.

Az eredmények alapján a mintaterület válaszadóinak 98%-a hallott már környezetében illegális határátlépésről, és 70,4% látni is vélt már ilyen személyt. A mintaterületen kívül élők esetében ez csak 51,4% és 28,6%. A válaszok alapján csoportosíthatók voltak a válaszadók menekültellenes, látens menekültellenes, differenciált viszonyuló, semleges, és befogadó kategóriákba. A menekültellenes csoportba a mintaterület 42,8%-a, míg a befogadó csoportba mindössze 13,8% került. Ezen eredmények megegyeznek nagyjából a korábbi kutatások eredményeivel, és az is bebizonyosodott a kutatás során, hogy ez a hozzáállás nem befolyásolható könnyen.

Kulcsszavak: *migráció, menekült, illegális határátlépő, menedékkérő, menekültellenesség*

Bevezetés

Magyarország az Európai Unióhoz történő csatlakozása után földrajzi elhelyezkedéséből adódóan kiemelt szakpolitikai helyzetbe került a menekültügyet illetően. Schengeni külső határ lévén még nagyobb felelősség nehezedik hazánkra az illegális határátlépés hatékony kezelésében is. Különösen nagy kihívást jelent, hogy az országba érkező menekültek koncentráltan éppen egy külső határ, Szerbia felől érkeznek hozzánk, és több mint 90%-uk illegálisan próbál bejutni Magyarországra, ahonnan az EU nyugati országaiba indulnak tovább. A téma kiemelten fontos napjainkban, hiszen a bevándorlás a kormányzati kommunikáció homlokterébe került, és jelenleg is zajlik a bevándorlásról szóló nemzeti konzultáció. Magyarország az Európai Unió tagjaként egy hosszas jogharmonizációs folyamat során az EU-val összhangban lévő, a nemzetközi jognak is megfelelő határrendészeti rendszert hozott létre. Ennek működését, a főbb migrációs trendeket vizsgáltuk a kiválasztott mintaterületemen keresztül.

A tanulmány két fő egységre tagolható. Első felében szakirodalmi áttekintést végeztünk, a szakirodalom és a jogszabályok segítségével meghatároztuk a használt migrációhoz, ezen belül a menekültekhez és az illegális migrációhoz kapcsolódó fogalmakat.

Mint minden folyamatnak, a globális-makroregionális léptékű menekült migrációnak is megvan a sajátos lokális szintű kivetülése. Felmerül a kérdés, hogy a határ közelében élő emberek mit érzekelnek ezekből a folyamatokból. Hogyan viszonyulnak a menekülőkhöz és az illegális határátlépőkhöz? A tanulmány második felében saját kutatás eredményei alapján mutatjuk be az általunk kiválasztott szerb-magyar határtérségben található mintaterületet. A kutatás során a helyi társadalom általános véleményét, a menekültellenesség, és az előítéletesség megjelenését vizsgáltuk Mórahalmon és Röszkén a határ „innenső” oldalán, valamint Horgoson a határ „túlsó” oldalán.

Módszertan

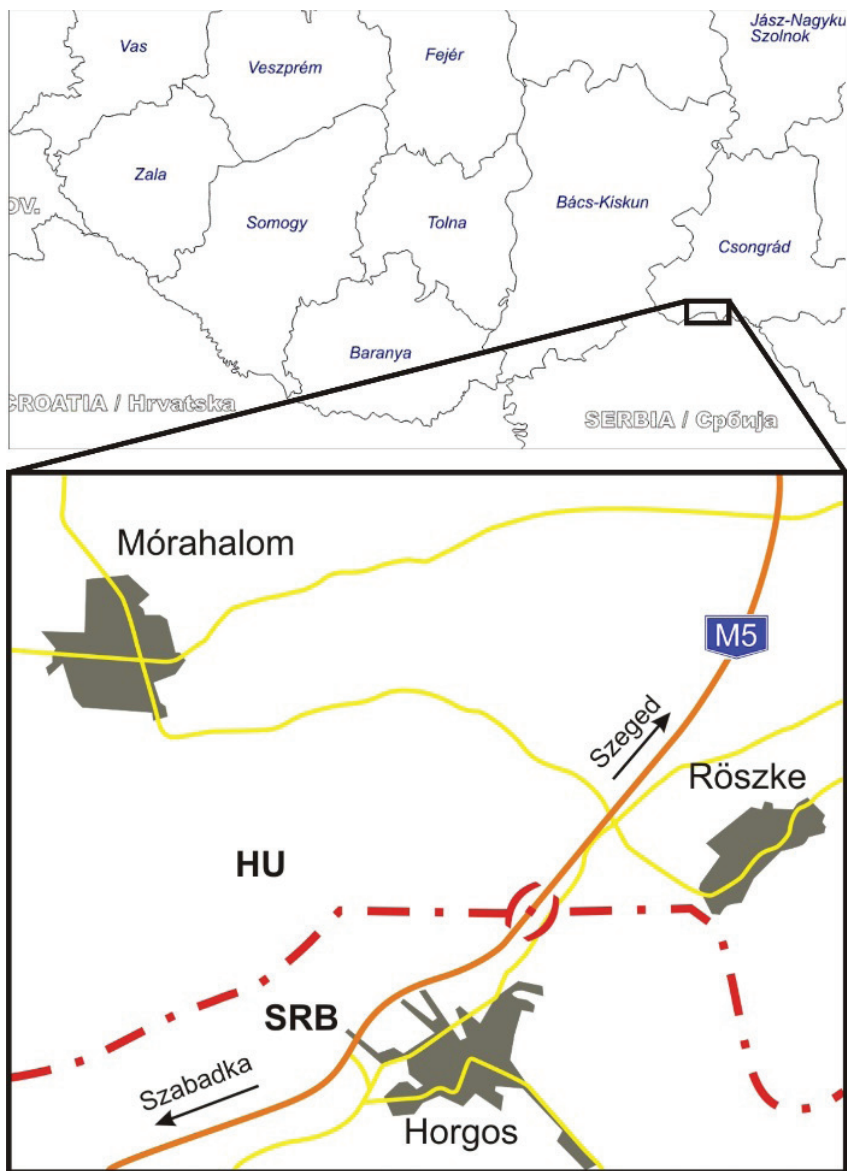
A tanulmány első részében a szakirodalmak ismertetésével helyeztük el az illegális migrációt, a menekülést, illetve a menekülteket a horizontális mobilitás fogalmi rendszerében.

A helyi lakosság véleményének megismerésére kérdőíves vizsgálatot végeztünk. A kérdőíves vizsgálat mintaterületét 3 település alkotta. Mórahalom, Röske és Horgos (1. ábra).

Ezek azok a területek, amelyeken a szomszédos Szerbiából érkező menekülők áthaladnak, és ez által a migrációs folyamatok a lakosok mindennapjainak részévé válhatnak, hiszen a lakosok találkoznak és akár kapcsolatba is kerülnek a migránsokkal.

A mintaterület kiválasztását indokolta, hogy a szerb-magyar határtérség mentén élőknek jóval több lehetőségük van tiltott határátlépésről értesülni, azt hallani, látni. Feltehetően a területen élők mindennapi életében sokkal nagyobb szere-

pet játszik a folyamat, mint más, nem határ menti területeken, ezáltal körükben relevánsabb ez a vizsgálat.

1. ábra: A mintaterület elhelyezkedése. Forrás: Saját szerkesztés

A kérdőíves vizsgálat két részből tevődött össze, egyrészt személyes megkérés, másrészt internetes kérdőíves módszert alkalmaztunk.

A kutatás során egy 46 kérdést tartalmazó önkitöltős kérdőívet használtunk, melynek kérdései 3 csoportba voltak sorolhatóak. Általánosan a bevándorlás,

majd az illegális bevándorlás, illetve a menekültekre vonatkozó kérdések alkották a kérdőívet.

Mindhárom kérdéscsoportban több kérdés vonatkozott az idegenellenességre, menekültellenességre, hiszen a dolgozat egyik célja volt megállapítani, hogy a válaszadók hogyan viszonyulnak a migránsokhoz, mennyire ellenségesek, befogadóak illetve mennyire jellemző a menekültellenesség velük szemben. A menekültellenességre vonatkozó kérdésekre adott válaszok alapján a válaszadókat menekültellenes, látens menekültellenes, differenciált viszonyuló, semleges, valamint befogadó kategóriákba csoportosítottuk, melyek nem azonosak az idegenellenesség kategóriáival.

A vizsgálat során kétfajta, azaz egy „A” és egy „B” típusú kérdőívet használtunk, mely az előítéletesség felmérésére szolgált. Az „A” típusú kérdőív esetében egy Afganisztánból gyermekkorában menekült, majd pedig Magyarországon jogi diplomát szerzett, és ma jogi tanácsadóként dolgozó személyről szóló fiktív szöveg áll, a „B” típusú kérdőív esetében a különbség az volt, hogy az egyén befogadó állomáson lakik és alkalmi munkákból látja el magát. Tehát egy fiktív bevándorlóról pozitív és negatív képet adtunk. A két személy leírását követően újra szerepelt néhány kérdés az elutasítottságra, idegenellenességre vonatkozóan, amelyek a kérdőív korábbi szakaszában már előfordultak kissé más megfogalmazásban. Így megfigyelhetővé vált, hogy a két típus esetében van-e változás az egyes kérdéseknél, illetve meghatározott információ biztosításával, tájékoztatással befolyásolható-e a menekültellenesség.

A kérdőívezés során szisztematikus mintavételi stratégiát alkalmaztunk és a mintaterület magyarországi településein minden harmadik házat vontuk be a kutatásba. Amennyiben visszautasították a válaszadást, akkor a mellette lévő házban kérdeztük le a kérdőívet. A mintavételi alapegység a háztartás volt, azonban egy háztartásból csupán egy személyt kérdeztünk meg.

Horgos esetében a mintavételi stratégia más típusú volt, a helyi általános iskolában osztottunk szét a kérdőíveket, melyet a magyar anyanyelvű gyerekek szülei otthon töltöttek ki. Ennek eredményeként 203 kérdőív született a három településről, a teljes mintaterületről.

Az internetes kérdőívek mind „A” típusúak voltak és összesen 314 kitöltés érkezett. Ezek csoportosíthatóak voltak Magyarországról érkező, és Szerbiából érkező válaszadókra. A különböző országból való kitöltések jó összehasonlíthatási alapot nyújtottak a mintaterület lakosságának véleményeivel kapcsolatban, annak eltéréseiről a külső és belső helyzet tekintetében. A kutatás során tehát összesen 517 kérdőív került elemzésre (1. táblázat).

1. táblázat: a mintavétel során kitöltött kérdőívek száma, megoszlása

	„A” típusú kérdőívek (db)	„B” típusú kérdőívek (db)	Összesen:
Kérdőívek a mintaterületről összesen	121	82	203
Horgos	48		
Mórahalom, Rösztke	155		
Internetes kérdőívek összesen	314	–	314
Magyarország	241	–	
Szerbia	73	–	

1. Fogalmi áttekintés, a migráció és a menekültek

1.1. A vándorlás típusai, menekültek

A migrációt sok szempontból, többféleképpen feloszthatjuk (2. ábra). Az első osztályozást Ravenstein végezte el a XIX. század utolsó negyedében. Művében a fő szempont a távolság volt. Megkülönböztetett helyi, azaz településen belüli, kis távolságú tehát adott országon, területegységen belüli, és nagy távolságú mozgást. Valamint ezen kívül megalkotott két más csoportot is, a többlépcsős és az ideiglenes vándorlást (KOVÁCS Z. 2007). Földrajzi távolság szerint is csoportosíthatjuk a migrációt. Beszélhetünk kontinentális, és interkontinentális mozgásról, lehet regionális, és interregionális is. Egyszerűbben a vizsgált területegységtől függően lehet egy vándorlás belső, vagy külső. Külső abban az esetben, ha a mozgás átlépte az adott területegység határát. Ha kontinenseken vagy ország-határokon ível át, akkor nemzetközi migrációról beszélünk (KOVÁCS Z. 2007). A nemzetközi migráció tovább csoportosítható letelepedésre, munkavállalási alapon történő mozgásra, ún. „postázott munkásokra” akik magasan képzettek, illegálisan tartózkodókra, valamint menedéket kérőkre, és menekültekre (RÉDEI M. 2007), utóbbiak igen szoros kapcsolatban állnak egymással.

William Peterson elméletében két fő kritériumot határoz meg a migráció felosztásában. Az első a migráns motivációja. E szerint lehet a migráns „innovatív” amennyiben a vándorlással valami újat szeretne elérni, és lehet „konzervatív” amennyiben a küldő területen lévő állapotot, kiváltó okokat szeretné maga mögött hagyni. A második fő kritérium a kiváltó okok. Peterson felosztásában a természet által kiváltott vándorlás a „primitív migráció”, emellett beszélhetünk az állam által kiváltott „üldözött migrációról”, és „szabad migrációról” amely a vándorló szabad döntésén alapul, például gazdasági okokból. Külön csoportként értelmezi a tömegvándorlást, amelyet kollektív viselkedésnek nevez. (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998).

A. Richmond két csoportra osztja a migránsokat, „reaktív” és „proaktív” csoportokra. Menekültként tekint minden „reaktív” migránsra, (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998), akik egy kialakuló helyzetre válaszként kezdenek menekülésbe. E. Kunz elméletében pedig a menekültek a küldő területen jelentkező „push” faktorok hatására indulnak útnak (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998).

Kunz elméletével csak részben egyezik Johansson, ugyanis szerinte a menekültek migrációjában fontos szerepet kapnak más tényezők is. (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998). Ilyenek a befogadó célország előnyös munkaerőpiaca, magasabb fizetése, karrierépítés lehetősége, már ott élő rokonok, ezek mind a pull vagy húzóerőkhöz tartoznak. Ezekre épített egy modellt E.S. Lee, amelyet push-pull migrációs modellnek nevezett el (KOVÁCS Z. 2007).

Vizsgálható a migráció gazdasági okok, azaz a két ország között meglévő jövedelmi, szociális juttatási különbségek mentén, amelyet lehet makroökonómiai vagy mikroökonómiai szempontból is vizsgálni. Szerepet játszhatnak a történelmi-politikai tényezők (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998), például a korábban meglévő gyarmati kapcsolat nagyon jól érzékelhető ebben az esetben (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998). A „közösségi-társadalmi faktor” esetében pedig a már a célországban jelenlévő rokonok, ismerősök játszanak fontos szerepet, amely egyfajta lánc-migrációt is elindíthat a rokonok között a célországba (BÖCKER, A. – HAVINGA, T. 1998).

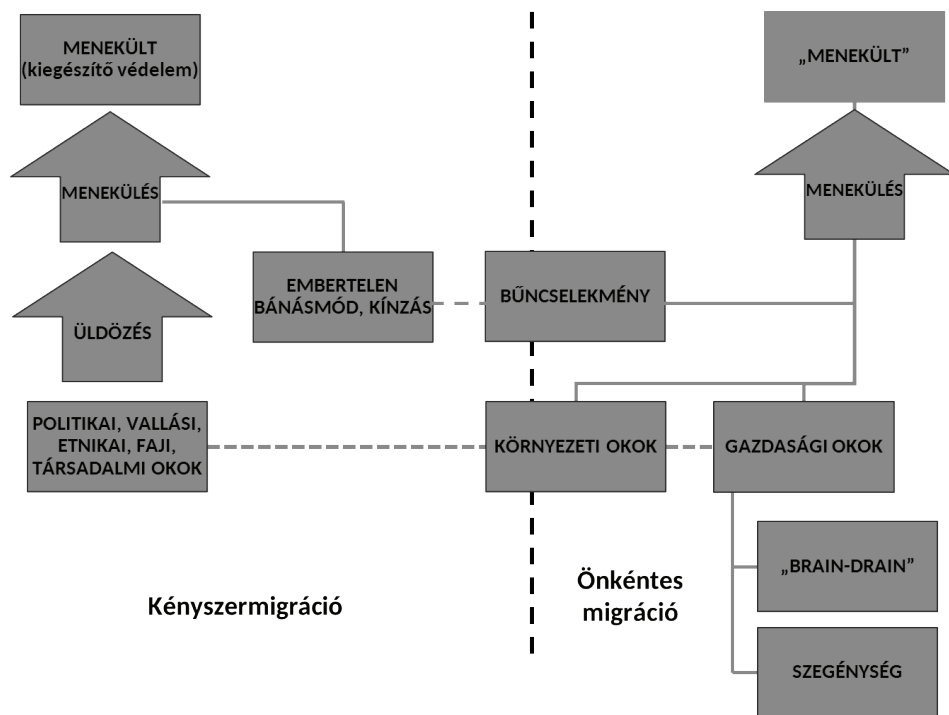
A tanulmány központi témája a migráció egyik speciális formája a menekültek és az illegális határátlépés. A menekülés a migráció egy típusa, mely általában valamilyen kényszer hatására jön létre. Egy fennálló helyzetre adott válasz, az emberi erőforrás mozgása. A menekülés során jóval kisebb az egyén mozgásteret magát a vándorlást tekintve, hiszen azt a külső tényezők, külső befolyásoló erők sokkal inkább behatárolják (TÓTH J. 1994). Viszont ezt az „állapotot” és „történést” a származási országban fellépő üldözés előzi meg, amelyre mintegy válaszként kényszer hatására menekülésbe kezd az illető. Mégis a menekülés az üldözéssel közel egy időben alakulhatott ki a történelem során, hiszen menekülni természeti katasztrófák esetén is kényszerült és kényszerül a mai napig az ember (TÓTH J. 1994). Míg az üldözés mögött csak társadalmi / antropogén illetve politikai háttér állhat, addig a menekülés mögött a természet is. E kettő viszont gyakran összefonódhat (TÓTH J. 1994). Gondoljunk csak arra, hogy az ember milyen nagymértékben változtatja meg már hosszú évtizedek óta a környezetét. Melynek eredménye az üvegházhatás erősödése például, amely közvetetten akár menekülés megindulásához is hozzájárulhat.

Az ENSZ meghatározott néhány elsődleges taszító faktort, mely kiválthatja a menekülést. Ezek az emberi jogok megsértése, a kisebbségek fenyegetettsége, háborúk/polgárháborúk, kirekesztés, marginalizáció, környezeti gondok, gazdasági kilátástalanság (CSERESNYÉS F. 1999).

Nem egyszerű viszont az említett okokat elkülöníteni egymástól, a migráció, így a menekülés megindulásában több kiváltó tényező is közrejátszhat (BÖCKER,

A. – HAVINGA, T. 1998, ÖRDÖG I. 2013). Ezért a kényszerű és az önkéntes migráció közötti „választóvonal” sem fix és egyértelmű (2. ábra).

A Genfi Menekültügyi Konvenció definíciója szerint a menekült olyan személy, aki faji, vallási, nemzetiségi okok, bizonyos társadalmi csoporthoz tartozása, politikai meggyőződése miatti üldöztetése vagy az üldözéstől való megalapozott félelme miatt kényszerül elhagyni hazáját, és oda nem is szándékozik visszatérni (CSERESNYÉS F. 1999).

2. ábra: A menekülők csoportosítása. Forrás: Feldolgozott irodalom alapján saját szerkesztés (2014)

A menekültek csoportjának meghatározására elengedhetetlen volt egy általánosan elfogadott fogalom meghatározása. Ehhez viszont meg kellett teremteni a megfelelő szervezeti, és egyeztetési kereteket, amelyek messze túlmutatnak a nemzeti, de még a Európai Közösségi szinten is.

Ugyanakkor, az irreguláris migránsok, - a migráció e fajtája szoros kapcsolatban van a meneküléssel, - gyakran komoly biztonságpolitikai kockázatot jelentenek. Jelentsen ez katonai, politikai, gazdasági, szociális vagy környezeti biztonságot (STEPPER P. 2014), mely a 2001-es terrorcselekmények után még inkább előtérbe került (STEPPER P. 2014). A menekültmigráció illegális tevékenységek melegágyává is válhat, ha például a menekülő hamis okmányokkal érkezik, hamis vízumra tett szert. Hatalmas nemzetközi problémát jelent az embercsempé-

szet is (PÓCZIK Sz. 2008). Ez 2009-ben már több halálos áldozatot követelő tragédiába torkollott, amikor 18 koszovói személy próbált átjutni Magyarországra szabálytalanul, a Tiszán keresztül Szeged közelében, és amelynek következtében többen a folyóba fulladtak [36].

Így e tekintetben szükséges, de nehéz a valóban biztonságpolitikai veszélyt jelentő, és a tényleges, kockázatot nem jelentő menekültek közötti különbségtétel, erre azonban nemzeti szinten túlmutató együttműködésre van szükség.

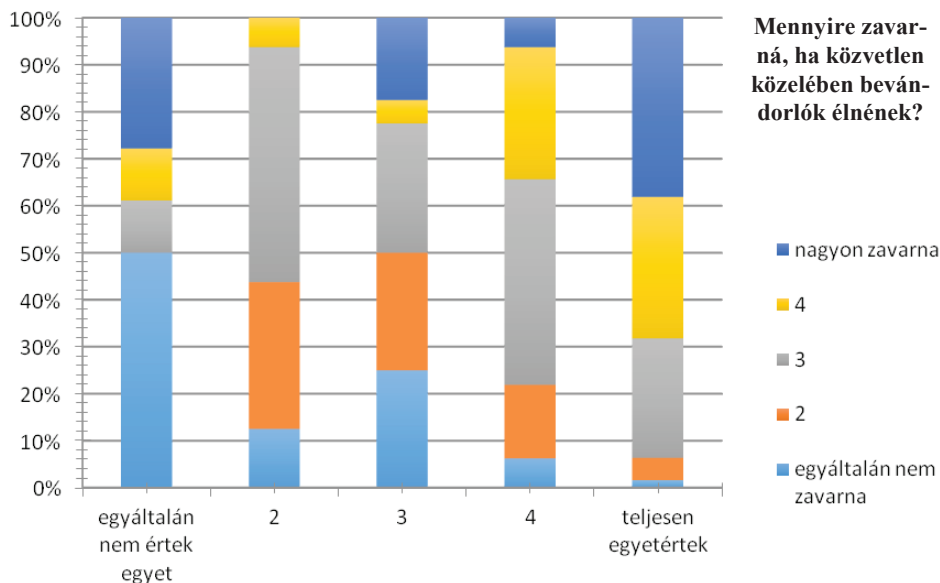
2. A kutatás eredményei

A kérdőívek elemzésekor az elsődleges csoportot a mintaterületen készült 204 kérdőív adta. Ehhez kapcsolódva nyújtott összehasonlítási lehetőséget néhány kérdésnél a 314 darab internetes kérdőív. Valamint szintén fontos elkülönítési lehetőséget ad az A és a B típusú kérdőív már korábban említett kisebb eltérése. A kérdőív kérdéseit 3 (+1) csoportra bonthatjuk. Bevándorlásról, illegális bevándorlásról, menekültekről szóló kérdésekre, valamint a személyes kérdésekre.

2.1. Bevándorlással kapcsolatos általános vélemények

A válaszadók egy ötfokozatú Likert-skálán értékelték, hogy mennyire zavarná őket, ha bevándorlók élnének közvetlen közelükben. A legtöbben a semleges, azaz a 3-as értéket választották (28%). A megkérdezettek 38,7% az, akit inkább zavarna, vagy nagyon zavarna a bevándorlók közvetlen közelsége (1-es és 2-es értékek együttes eredménye). Itt azonban a mintaterület eredményeit összehasonlítva a határ két oldalát tekintve igen erős eltérés tapasztalható. Horgoson a válaszadók 58%-át zavarná, vagy nagyon zavarná a bevándorlók jelenléte, míg a magyar oldalon ez az arány csak 33%. Ez a határ két oldala között az online kérdőívekben is érzékelhető, a szerbiai kitöltők között 10% ponttal többet zavarna a közelükben letelepedő bevándorlók. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a mintaterületeken élők elítélnék, vagy elutasítóak lennének az idegenekkel, más kultúrájúakkal szemben. Hiszen azzal a felvetéssel, hogy eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön a kérdésre válaszadók 41,1%-a egyáltalán nem ért egyet, és ebben a kérdésben nincs jelentős eltérés a határ két oldalán, a mintaterületek között, Horgoson 41,6%, Mórahalom és Röske mintaterületen is 41,02% az érték.

Érdekesen megfordul az arány abban a kérdésben viszont, hogy a bevándorlók huzamosabb tartózkodása konfliktusokat szülne-e a településen? A konfliktusok hátterét nem ismerjük, erre nem tért ki a kutatás, viszont a válaszadók 47%-a inkább egyetért, vagy teljesen egyetért az állítással. Ez pedig gyenge korrelációban áll ($k=0,2$) azzal, hogy az illetőt mennyire zavarják a bevándorlók (3. ábra).

Mennyire ért egyet a kijelentéssel: A bevándorlók huzamosabb tartózkodása konfliktusokat szülne a településén.

3. ábra: *Ellenérzések a bevándorlókkal kapcsolatban. Forrás: Saját szerkesztés (2014)*

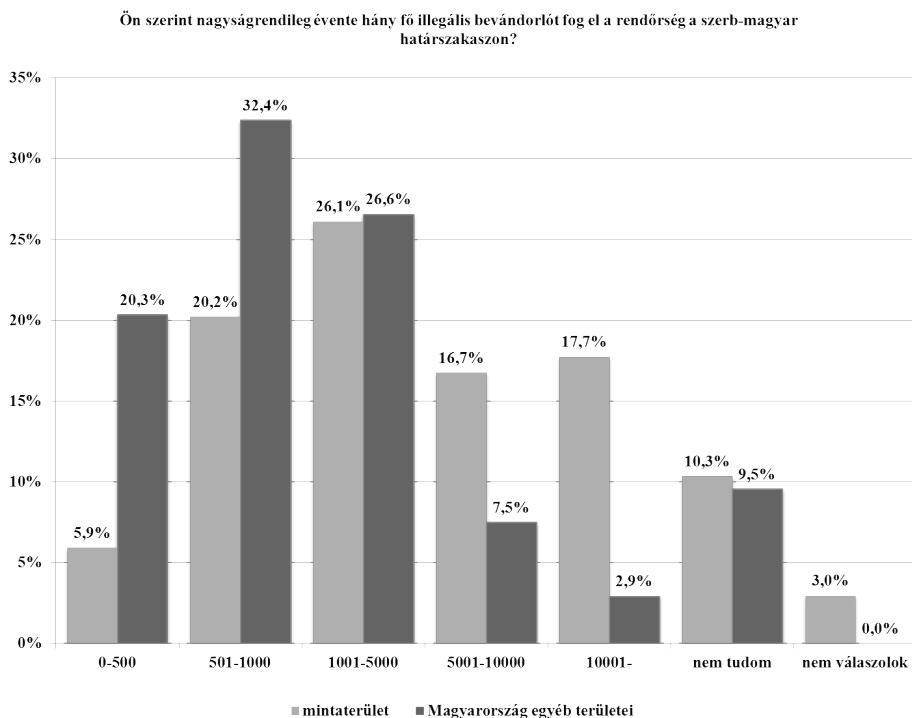
2.2. Az illegális bevándorlás megítélése

A kérdőív kérdéseinek következő csoportja a bevándorlás egy szűkebb kategóriájára, az illegális bevándorlásra vonatkozott. A mintaterületen élő 203 közvetlenül megkeresett válaszadó 98%-a hallott már illegális határátlépésről környezetében, viszont csak 70,4% látott. Ezen belül 20,2% esetében az illegális határátlépő próbált már a kitöltővel kapcsolatba lépni, mely igen magas arány. Ebből is látszik, hogy a mintaterületen élők mindennapjaiban szerepet játszik a határmentiség. Az illegális-legális migráció kutatásában ezért is releváns a hatá mentén élők véleménye, melyet a szakpolitikákba is érdemes lehet beépíteni.

A mintaterületen kívül született magyarországi internetes kérdőív esetén mindössze 51,4% hallott illegális migrációról a környezetében, 28,6% látott már illegális határátlépőt, és 7,4%-okkal próbált már kapcsolatba lépni. Látható tehát, hogy szignifikáns az eltérés a térségben élők és a „kivülállók” válaszai között. A válaszadók 63% értesítené a rendőrséget, ha felmerülne a gyanú bennük, hogy „illegális” bevándorlót látnak.

Különbség tapasztalható a mintaterületek, és az ország egyéb területei között annak megítélésében is, hogy évente hány fő illegális bevándorlót fog el a rendőrség a szerb-magyar határszakaszon (4. ábra). Az eredmény azt mutatja, hogy a mintaterületen élők véleménye szerint jóval több „illegális” bevándorlót fog el a

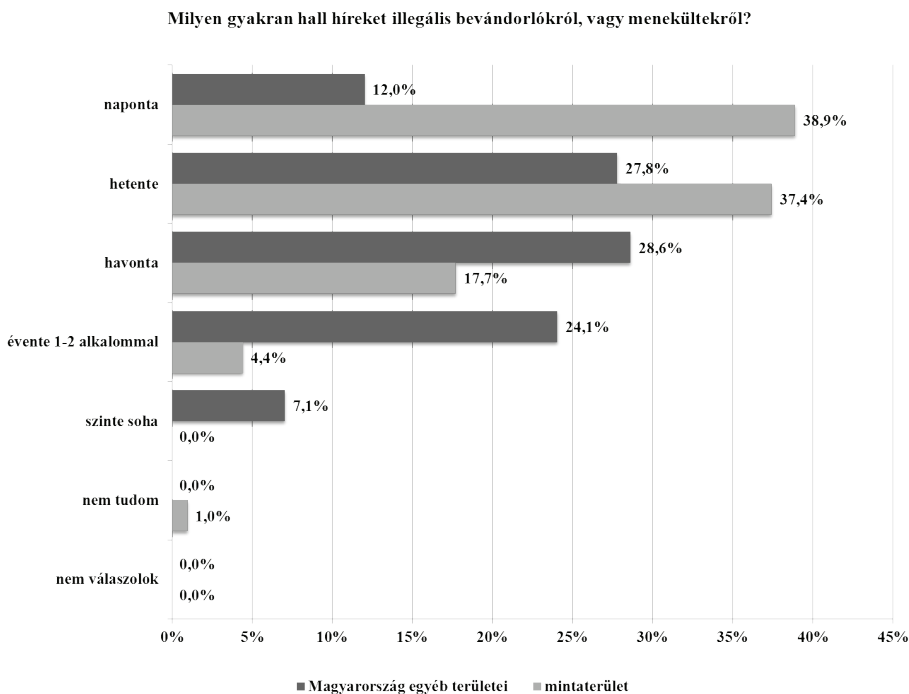
határszakaszon a rendőrség, mint az egyéb területről érkezett válaszok esetében. A mintaterületen élők aktuálisabban, és valóságosabban érzékelik a tényleges folyamatokat. Körükben az egyes kiugró évek értékei „mélyebb” nyomot hagynak, mint az egyéb területeken élők esetében, mely még jobban megerősíti azt a felvetést, hogy a közvetlenül érintettek mindennapjaira hatványozottan rányomják bélyegüket a környezetükben zajló folyamatok.

4. ábra: Az érzékelt illegális bevándorlók területi különbségei. Forrás: Saját szerkesztés (2014)

Természeteszerű különbségnek mondható szinte az is, hogy a mintaterületen élők jóval nagyobb számban hallanak illegális bevándorlókról, esetleg menekültekről. A válaszadók 39% naponta, 37,4% pedig legalább hetente kap híreket.

A más területekről érkezett válaszadók esetében 28,2% havonta, 27,8% hetente, 12% naponta hall ilyen hírt, 7% szinte soha nem (a mintaterületen ezt a választ senki sem jelölte meg) (5. ábra). Itt kell megjegyeznünk, hogy a kutatás az illegális migrációról kezdődött politikai-társadalmi vita előtt készült, így ezek az adatok a 2014-es nyár végi – őszi adatokat tükrözi.

5. ábra: *A menekültekkel, illegális bevándorlókkal kapcsolatos hírszerzés gyakoriságának területi különbségei. Forrás: Saját szerkesztés (2014)*

Az illegális bevándorlókkal kapcsolatos hírszerzés esetében fontos szempont annak forrása is. A mintaterületen élők esetében 10-ből 5 ember az ismerőseit is megjelölte, mint hírforrás. Magyarország többi részén ez csak 10-ből 2 embert jelent. Náluk egyértelműen az internet (72%) és a televízió (64,7%) dominál. Az internet dominanciáját nagyban befolyásolhatta maga a tény, hogy ők interneten töltötték ki a kérdőívet (mely az internetes vizsgálat reprezentativitását erőteljesen torzítja). A mintaterületen a második legfontosabb hírforrás a tv, harmadik pedig a rádió, és csak negyedik az internet. A túlságosan egyoldalú információszerzés befolyásolhatja a menekültekről alkotott képet. A kérdőív további kérdései a válaszadók menekültekkel kapcsolatos ellenességére vonatkozott.

2.3. A válaszadók menekültellenessége

A kérdőívben szereplő 6 állítás alapján megpróbáltam felállítani a válaszadók között 5 csoportot azok alapján, hogy mennyire értenek egyet az egyes állításokkal (1 = egyáltalán nem 5= teljes mértékben). A kérdések a következők voltak:

Mennyire ért Ön egyet az alábbi kijelentésekkel:

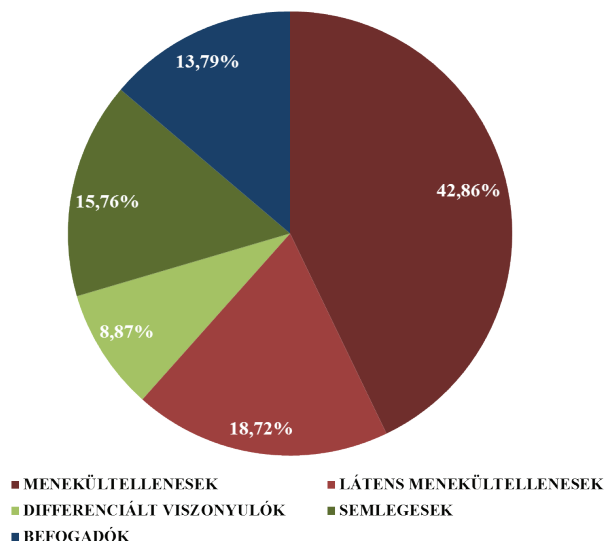
- „Hamarosan egy befogadó állomás épül településünkön!”

- Az illegális bevándorlókat ki kell toloncolni az országból, amilyen gyorsan csak lehet.
- A menekültek beilleszkedése érdekében szükséges számukra munkahe-lyek, és szállás biztosítása.
- A bevándorlók huzamosabb tartózkodása konfliktusokat szülne a települé-sén.
- Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek, mint a magyar állampolgárok.
- Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön.

Az első, a harmadik és az ötödik kérdéseket nevezhetjük „pozitív” kérdéseknek is, hiszen amennyiben a válaszadó ezekkel inkább egyetért, vagy teljesen egyetért akkor kevésbé mondható menekültellenesnek. Míg a másik három kérdés esetében ez pont fordítva áll fenn. Így a „negatív” kérdések válaszainak átkódolása után 5 csoportot állítottunk fel. Amennyiben az adott kérdésre nem érkezett válasz az il-letőtől, vagy arra nem tudommal felelt, ezeket az értékeket nem vettük figyelembe, hogy az átlagot ne befolyásolják. Majd átlagszámítás útján, akik átlaga 1-2,49 között volt a *menekültellenesek* csoportjába soroltuk. A 2,5-3,5-es átlaggal rendelkezők a *semlegesek*, viszont az adatok elemzésekor azt tapasztaltuk, hogy a válaszadók egy csoportja erőteljesen nem ért egyet a negatív kérdésekkel, ugyanakkor eluta-sítja a pozitív kérdéseket. Amennyiben a 3 negatív, és a 3 pozitív kérdésekre adott válaszok átlagának hányadosa nagyobb volt, mint 1,5, abban az esetben a semleges kategóriából „kiemelve” őket, *látens menekültellenes* csoportba soroltuk őket. A megmaradt semleges kategóriából azon válaszadók esetében, akik válaszaik között volt 1-es, és 5-ös (tehát a két szélsőérték is) a válaszok között, *differenciált vi-szonyulók* csoportjába soroltuk. Akik pedig továbbra is megmaradtak a 2,5-3,5-es átlag között, azok alkották a semleges csoportot. A 3,51-5 közötti átlagúak pedig a *befogadó* csoportba kerültek.

Ezek alapján, a mintaterület magyarországi területén a menekültellenes kate-góriába sorolható a válaszadók 42,86%-a (6. ábra), mely alátámasztja a korábbi kutatások eredményét. Ami a társadalmi háttérrel érinti, az átlagéletkor az mene-kültellenesnek titulált kategóriában 44,5 év. Látens menekültellenes csoportba a válaszadók 18,7%-a került, az átlagéletkoruk 40,9 év. A differenciált viszonyulók közé 8,8%, a semlegesek közé pedig 15,7% került. A legkevésbé menekültellenes csoportba (befogadó csoport) a válaszadók 13,7%-a tartozik, az átlag életkor pedig 30,3 év. Látható tehát, hogy az idősebb korosztályra némileg jellemzőbb a menekültellenesség, amit már ismertetett korábbi vizsgálatok is alátámasz-tottak. Nem tapasztalható viszont jelentős különbség a csoportokban az iskolai végzettséget illetően. Sőt, a befogadó csoportba tartozók esetében a legkisebb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, ez viszont magyarázható a kis elemszámmal is.

Mórahalom és Rőszke válaszadóinak összetétele
menekültellenesség alapján

6. ábra: A menekültellenesség megjelenése a mintaterületen. Forrás: Saját szerkesztés (2014)

Hasonló módon elvégeztem a csoportosítást Horgos, illetve Magyarország és Szerbia egyéb területeiről érkezett válaszok esetében is (2. táblázat).

2. táblázat: A menekültellenesség és az átlagéletkor területi összehasonlítása

Társadalmi csoport	Mórahalom, Rőszke	Horgos	Magyarország	Szerbia
Menekültellenes (%)	42,86	42,55	34,58	30,56
Látens menekültellenes	18,72	10,64	14,17	13,89
Differenciált viszonyuló	8,87	19,15	7,92	18,06
Semleges	15,76	8,51	15,00	23,61
Befogadó	13,79	19,15	28,33	13,89
Átlagéletkor	41,00	32,70	26,50	31,20
Menekültellenes (év)	44,05	35,3	24,58	34,57
Látens menekültellenes	40,95	37,57	25,39	35,38
Differenciált viszonyuló	40,53	25,83	26,53	25,23
Semleges	41,87	29,25	27,09	28,65
Befogadó	30,30	33,21	28,83	25,60

A táblázatból kiolvasható, hogy a látens menekültellenesség a határ túloldalán egy kicsivel kevésbé volt jellemző, míg a differenciált viszonyulók jóval többnek bizonyultak. A mintaterületen kívülről érkezett válaszok látszólag – különösen Magyarországon esetében – pozitívabbnak tűnnek, hiszen magas a semleges és a befogadók csoportjának aránya is. Ebben viszont feltehetően erősen közrejátszik, hogy ők interneten keresztül töltötték ki a kérdőívet. Ez tapasztalható, és látható, ha az átlagéletemeket nézzük meg, az ő esetükben ez ugyanis jóval alacsonyabb. Általánosságban viszont elmondható, hogy a fiatalabb korosztályok jóval elfogadóbbak. Mórahalom és Röske esetében ez különösen kirajzolódik, de a többi területen is érzékelhető. Kivéve Magyarországon egyéb területeit tekintve, itt ugyanis meglepő módon egyfajta fordított sorrend alakult ki, és a befogadók rendelkeznek a legmagasabb átlagéletemmel, viszont az életkor ebben az esetben elég szűk skálán mozgott, így a válaszok mögött feltehetően más háttér áll, erre viszont a kutatás során nem derült fény.

Amennyiben újra azt a kérdést nézzük meg, hogy a megkérdezett mennyire zavarná, ha közvetlen közelében bevándorlók élnének (3. táblázat), azok alapján, hogy mely csoportokba tartoznak a papír alapú kérdőív eredményeit figyelembe véve, akkor a menekültellenes csoportban 57,9% válaszolta azt, hogy nagyon zavarná (30,6%) vagy inkább zavarná (27,2%) a menekült jelenléte. A látens menekültellenesek viszonylag vegyesen, és úgyszintén a differenciált viszonyulók is vegyesen válaszoltak a kérdésre. Fontos viszont, hogy ez egy „negatív” kérdés volt, ennek tükrében jegyezzük meg tehát a látens menekültellenesek válaszait. A semlegesek pedig erőteljesen a középső értékre helyezték a hangsúlyt. Míg a befogadó csoporton belül az egyáltalán nem zavarna válasz kapott 48,1%-ot, mely igen magas érték.

3. táblázat: *A társadalmi csoportok és a menekültek elfogadása összefüggései*

Társadalmi csoport	Mennyire zavarná, ha közvetlen közelében bevándorlók élnének?	egyáltalán nem	2	3	4	nagyon zavarna	nem tudom	nem válaszolok	naszszó
Menekültellenes		6	9	18	24	27	1	3	88
Látens menekültellenes		5	8	10	4	7	2	2	38
Differenciált viszonyuló		3	3	8	1	5			20
Semleges		3	2	17	3	5			30
Befogadó		13	6	5	1	2			27
Összesen		30	28	58	33	46	3	5	203

2.4. A menekültellenesség befolyásolhatósága

A kutatás során a menekültellenesség megléte mellett vizsgáltuk a válaszadók befolyásolhatóságát, „biztosságát”. Erre használtam a módszertani részben em-

lített „A” és „B” típusú kérdőíveket, amelyek két eltérő személy leírásában különböztek (7. ábra).

<p>„A” típusú</p> <p><i>Ismail El-Hashem</i> 1988-ban született. Kisgyermek volt, amikor szüleivel együtt elmenekültek Afganisztánból. Illegálisan érkezett Magyarország területére, ahol kérelmezték a menekültstátuszt, sikerrel. Ismail azóta végzett az ELTE jogi karán jogászként, valamint az egyik országos kereskedelmi üzletlánc jogi tanácsadója. Jelenleg Budapesten él és nőtlen.</p>		<p>„B” típusú</p> <p><i>Hassan El-Ghazzawy</i> 1988-ban született. Kisgyermek volt, amikor szüleivel együtt elmenekültek Afganisztánból. Illegálisan érkezett Magyarország területére, ahol kérelmezték a menekültstátuszt, sikerrel. Hassan jelenleg a békéscsabai befogadó állomáson lakik, nőtlen, és alkalmi munkából él.</p>
--	---	--

7. ábra: A két kérdőív eltérése. Forrás: Saját szerkesztés (2014)

A személyekre vonatkozó első kérdés az volt, hogy a válaszadó a társadalom szemponjából mennyire itéli hasznosnak az illetőt. A B kérdőív esetében az inkább hátránya származik az országnak belőle, és a csak hátránya származik az országnak belőle lehetőségek együttesen 45%-ot értek el. Az A-nál pedig pont fordítva, az inkább előnye származik az országnak belőle, és a csak előnye származik az országnak belőle összesen 45%-ot kapott. A kérdés így önmagában nem okoz nagy meglepetést, hiszen a röviden vázolt életút alapján mondhatni természetesen, az egyetemet végzett, saját magát teljesen ellátó menekültet ítéli meg az emberek hasznosabbnak. A közös bennük, hogy mindketten menekülteként érkeztek még kisgyermek korukban, Afganisztánból, „illegálisan”, ezt viszont a válaszadók nem vették figyelembe. Az „A” típusú kérdőív esetében a „csak előnye származik az országnak belőle” vagy az „inkább előnye származik belőle” válaszok magasabb aránya pedig azt mutatja, hogy a korábbi menekültellenes csoportba tartozó emberek is megváltoztathatják menekültellenes pozíciójukat amennyiben az illetőben az ország esetében (vagy saját maguk esetében) valamilyen hasznot látnak. Az menekültellenesek 19,3%-a válaszolt így. Azt viszont meg kell jegyezni, hogy az „A” kérdőív esetében a menekültellenes csoport 40%-a a semleges, azaz a 3-as értéket választotta.

A továbbiakban az SPSS program segítségével vizsgáltuk meg, hogy melyek azok a kérdéspárok, amelyek között a legnagyobb pozitív vagy éppen negatív korreláció van. Amennyiben a „B” és az „A” esetében jelentős különbség volt a korrelációs érték között, akkor azon kérdéspárok esetében megvizsgáltam, hogy mekkora és milyen irányú volt a válaszadók „mozgása” a válaszok között.

A korrelációs értékek segítségével megállapítható a válaszadók egyes válaszokra adott „következetessége” mennyiben, milyen szorosan vagy éppen mennyire ellentétesen alkotnak véleményt az egyes állításokról a két különböző kérdőtípus esetében.

A korrelációs értékek negatív irányú növekedése az ellentmondás növekedé-

sét jelentették, míg a pozitív értékek növekedése az együttmozgást erősítették tovább.

Például azok a válaszadók, akik úgy gondolták, hogy eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településükön (egyetértő válasz) az nem értett többségében egyet azzal a felvetéssel, hogy a menekültek az ország területén szabadon mozoghassanak (és fordítva). A korrelációs érték ekkor $-0,514$ volt. Az A típusú pozitív tartalmú kérdőívek esetében a korrelációs érték $0,738$ -ra növekedett, mely feltételezi, hogy azok, akik tagadták, hogy nincs helye a településen idegennek, biztosabban állították, hogy a településen szabadon mozoghassanak a menekültek. Míg a B kérdőív esetében azok, akik azt állították, hogy nincs helye a településen idegennek, sokkal kevésbé támogatták a menekültek szabadon mozgását (és fordítva) ($r = -0,325$). Az átlagokat megvizsgálva arra a következtetésre jutottunk, hogy a B esetében a megkérdezettek 72% egyáltalán nem vagy nem értenek egyet azzal az állítással, hogy más kultúrájának nincs helye a településen, de kevésbé fogadják el a menekültek szabadon mozgását (33%). Az A kérdőív esetében, ahol a megkérdezettek 54%-a nem ért egyet az első állítással, azonban valamivel többen támogatják a szabad mozgást (40%) így a válaszok kevésbé szórnak, ezáltal szorosabb köztük a kapcsolat, vagyis nem a menekültellenesség csökkenéséről, hanem a válaszadás kiegyensúlyozottságáról beszélhetünk. Több kérdéspárt vizsgáltunk meg (4. táblázat) hasonló módszerrel.

4. táblázat: A megvizsgált kérdéspárok

Mennyire ért ön egyet az alábbi kijelentésekkel?
1. Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön. 4. Az elismert menekültek szabadon mozoghatnak az ország területén.
2. Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek, mint a magyar állampolgárok. 5. A menekültek a magyar nemzetállam szerves részét képezik/képezhetik
2. Az elismert menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkeznek, mint a magyar állampolgárok. 6. A menekülteket vissza kell küldeni származási országukba.
1. Az eltérő kultúrájú embereknek nincs helye a településünkön. 5. A menekültek a magyar nemzetállam szerves részét képezik/képezhetik.
3. A menekülteket őrzött befogadó állomáson kell tartani. 4. Az elismert menekültek szabadon mozoghatnak az ország területén.

Meghatároztuk, hogy hányan válaszoltak negatívan, illetve pozitívan, majd a leírás után szereplő kérdés esetében is megnéztük az arányokat (5. táblázat)

5. táblázat: A kérdéspárok összefoglaló táblázata

A helyi lakosok hozzáállásának változása a szöveg elolvasása után						
	A	B		A	B	
	Pozitív véleményre váltott			Negatív véleményre váltott		
(- > +)	16,19%	12,73%		(+ > -)	16,18% 36,38%	
	Megtartotta pozitív véleményét			Megtartotta negatív véleményét		
(+ > +)	50,81%	30,77%		(- > -)	71,04% 61,16%	

A táblázatot tekintve összességében elmondható, hogy a menekültlétet a szöveg nem tudta jelentősen befolyásolni. Az „A” esetében csak az utolsó kérdéspár esetében van jelentősebb eltérés a pozitív irány felé, viszont az is jellemző, hogy az „A” jobban megtartotta a pozitív válaszadóit, mint a negatív leírású „B” kérdőív, valamint a „B” esetében erőteljesebb volt a pozitívan válaszolók negatív irányba történő elmozdulása. Leginkább a menekültlétesek, és a látens menekültlétesek változtatták meg így a válaszukat.

E társadalmi probléma tehát mélyebben gyökerezik, egy személyről szóló sikerszöveg leírás nem tudta ezt számottevően módosítani. A negatív tartalmú történet viszont egy kissé negatívabb irányba tolt el a válaszadást, mely az ezzel a témával kapcsolatos negatív tartalmú híradások kiemelt szerepére hívják fel a figyelmet.

A mintaterület magyarországi válaszainak alapján 33% véli úgy, hogy a határra érkező menekülőket vissza kellene küldeni származási országukba, így elmentve ezzel a non-refoulement elvét. A válaszadók 18% véli úgy, hogy segíteni kell a beilleszkedésüket Magyarországon, és 16% szerint Szerbiába kellene őket visszaküldeni. A határ túlsó oldalán 11% segítené a beilleszkedésüket Szerbiában, és 33% szerint kellene visszaküldeni őket származási országukba, 20% viszont átengedné Magyarországra őket. Számottevő az „egyéb” válaszolók aránya is (10%). Akik szerint egyéni szinten kellene megvizsgálni, hogy kivel mi történjen, illetve egy nagyobb hányaduk szerint tovább kellene őket engedni nyugatra, ugyanis a röszkei, és mórakalmi válaszolók 79,6%-a szerint a menekülőknek nem célja az országban maradni. Jól látják tehát az ország tranzit szerepét a válaszadók is.

A szabályszerű határátlépés ellenőrzése a rendőrség feladata, és a mintaterület válaszadóinak 57,4%-a szerint inkább jól végzi, vagy nagyon jól végzi a szervet tekintetben a munkáját. 43% szerint pedig a menekülők gazdasági okokból indulnak útnak, 31% szerint fajti, vallási, etnikai üldöztetés miatt, és 12,8% jelölte meg az egyéb választ, akik szinte kivétel nélkül a gazdasági, és üldöztetési okokat együttesen említették.

Összegzés

A migráció megfelelő definiálása szakterületenként eltér. A migráció földrajzi vizsgálatának létjogosultságát a fogalom két alapvető összetevője, az időbeliség, és főként a térbeliség adja. A migrációs folyamatoknál azonban nem elégséges annak meghatározása, hogy milyen időtávra szól a vándorlás, és milyen területi léptékű. Szükséges a meghatározásokat árnyalni további tényezőkkel, például a törvényességet, önkéntességet vagy a migránsok számát tekintve.

A tanulmány első felében bemutattuk a migrációhoz kapcsolódó főbb fogalmakat. A menekültek a mobilitás „fáján” több csoportba is tartozhatnak a területi léptéket, vagy éppen az időbeliséget tekintve. A menekülés időbelisége alapján lehet állandó, de az államok, és nemzetközi szervezetek különböző programjain keresztül a menekülteket visszatérésre is ösztönözhetik amennyiben hazájában rendeződtek a viszonyok, így időszakos is. A tényleges menekültek önkéntesség szempontjából a kényszerű migráció kategóriáját alkotják, emellett van önkéntes vándorlás is. A migránsok lehetnek egyénileg útnak indulók, de csoportosan is érkehetnek. Törvényesség szempontjából jellemzőbb a körükben a szabálytalan országhatár átlépés (hazánkban több mint 90%), így irreguláris/illeális határátlépőkké válnak.

A szerb-magyar határtérseget kvázi „tranzitterületként” használó migránsok nagy eséllyel érintkeznek a helyi társadalom lakosaival.

A kutatás második felében 517 kérdőív eredménye alapján saját felmérésünk eredményeit mutatjuk be. A kutatásban az általános, széleskörű migráció és az illeális migráció valamint a menekültek társadalmi megítélését tártuk fel a kiválasztott mintaterületen. Vizsgáltuk a megkérdezettek migránsokkal szembeni előítéletességét, idegenellenességét. Mindehhez két típusú kérdőívet használtunk, amelyeket személyes megkeresés és online úton töltöttünk ki.

A kutatásból kiderült, hogy a határ menti mintaterületen élő emberek jóval többnek érzékelik az „illeális” migránsok számát, mint a határtérsegen kívül élők. A kérdések alapján a megkérdezetteket öt kategóriába soroltuk. Mórahalom, Röske, Horgos mintaterületen élő válaszadók több mint fele menekülttelles kategóriába került a kutatás során.

A kétfajta kérdőív esetében az A típusú esetében, amelyben pozitív jelentést tartalmú menekültről olvashattak leírást, jelentősen nem „enyhült” a válaszadók menekülttellesége. A B típusú kérdőív, vagyis a migránsokat negatívan bemutató kérdőív esetében viszont kis mértékben negatív irányba változott ez. A változás a kijelentések eltérő megfogalmazásából is adódhatnak, de az bizonyos, hogy pozitív irányú eltérés csak hosszabb távon érhető el, és a társadalomban mélyebben gyökerező sztereotípiák feloldására van szükség, valamint szemléletmódváltásra, amelyben sokat jelent a környezet, döntéshozók, és a média szerepe is.

A kutatási eredmény bizonyítja, hogy a migránsok ügye nem csupán szakpolitikai kérdés, hiszen a határ menti térségek lakosságának nagy részét napi szinten

érinti. A megfelelő információ biztosításával, tájékoztatással a társadalom körében csökkenthető az irreguláris migránsokkal szembeni előítélet, a tőlük való félelem. Ezért szükségszerű lenne egy, a társadalom felé nyitottabb, átláthatóbb, a határ menti térségek közösségeit is aktívan (racionális keretek között) bevonó szakpolitika kialakítása.

A kutatás a lokális tranzitterület lakosságának véleményét, menekültellenességét mérte fel. Kiváló lehetőséget, és összehasonlítási módot nyújthat viszont a jövőben egy olyan terület kérdőíves felmérése, amelyen huzamosabb ideig tartózkodnak menekülők (Debrecen, Bicske, stb.) és esetleg azon területek is, ahol ritkábban találkozhatnak velük. A minél objektívebb kép érdekében pedig akár az „érem másik oldalát”, a menekülőket is be lehet vonni hasonló kutatásba, hogy ők milyennek látnak minket, magyarokat, és az útjuk során velük kapcsolatba lépett más népcsoportokat.

Irodalomjegyzék

- Böcker, A . – Havinga, T. (1998): *Asylum migration to the European Union : patterns of origin and destination.* - Institut for the Sociology of Law, Nijmegen, Luxembourg, 121 p.
- Cseresnyés F. (1999): *Menekültpolitika és menedékjog az Európai Unióban: 1990-1999.* – Janus Pannonius Egyetem, Európa Központ, Pécs, 142 p.
- Kovács Z. (2007): *Népesség- és településföldrajz.* – ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 239 p.
- Ördög I. (2013): *Menekültügyi mítoszok, féligazságok.* – Fundamentum, 2013 (17. évf.), 2. sz. pp. 74-77.
- Póczik Sz. (2008): *A nemzetközi migráció tendenciái a 20. és 21. században elméleti és történelmi nézőpontból.* - In: Póczik Sz. szerk. – Dunavölgyi Sz. szerk.: *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok.* – HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, pp. 31-119.
- Rédei M. szerk. (2007): *Mozgásban a világ: a nemzetközi migráció földrajza.* – ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 568 p.
- Stepper P. (2014): *The challenges for common European Asylum policy—the practice of detention in Hungary.* – *Bitzpol Affairs*, 2014 (2. évf.), 2. sz. pp. 29-49.
- Tóth J. (1994): *Menedékjog – kérdőjelekkel.* – Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 272 p.

Lektorálta: Boros Lajos, Szegedi Tudományegyetem, egyetemi adjunktus